

Työajantasaamisvapaat

Työajantasaamispäivien eli pekkaspäivien kertyminen ja maksaminen

Vuoden 2016 päättyessä on työpaikalla aika tarkastella, onko 12,5 työajantasaamis-vaapaapäivää eli ns. pekkaspäivää (100 tuntia) pidetty ja maksettu.

Pekaspäivät on annettava ja maksettava sen kalenterivuoden aikana, jolloin ne ovat kertyneet, ellei työpaikalla ole sovittu niiden siirtämisestä pidettäväksi seuraavan vuoden loppuun mennessä. Työnantaja ei voi yksipuolisesti määrätä pekkaspäivien siirrosta, vaan asiasta on sovittava työntekijän ja työnantajan kanssa.

Kertymä tuntipalkkaisessa päivä- ja kaksivuorotyössä

Päivä- ja kaksivuorotyön pekkaspäiviä koskeva määräys on työehtosopimuksen 19.2 luvussa. Näiden määräysten mukaan työpaikalla voidaan sopia pekkaspäivien pito- ja maksamisajankohta sekä siitä, pidetäänkö päivät työpäivää lyhentämällä.

Pekaspäivät kertyvät silloin, kun tehdään 8 tunnin työpäivää ja 40 tuntia työviikossa. Säännöllisen työajan on tasoitettava päivä- ja kaksivuorotyössä vuonna 2016 keskimäärin 36,5 tuntiin viikossa. Jos säännöllinen työaika ylittyy, ylimenevä osuus on hoidettava antamalla työajan lyhennysvapaita työehtosopimuksen määräyksen mukaisesti.

Korvauksen laskeminen

Työehtosopimuksen 19.3 luku määrää asiasta seuraavaa: *Työajan tasaamisesta keskimääräiseen viikkotyöaikaan aiheutuva ansion vähentyminen korvataan siten, että työntekijä ansaitsee jokaiselta tämän sopimuksen tarkoittamassa työaikamuodossa työskentelemältään säännöllisen työajan tunnilta senttimääräisen lisän, joka on päivä- ja kaksivuorotyössä 6,3 %, keskeytyvässä kolmivuorossa 11 % ja keskeytymättömässä kolmivuorossa 14,3 % työntekijän vuosineljänneksittäin määräytyvästä keskituntiansiosta.*

Lisä maksetaan myös työnantajan korvattavalta matkustamis- ja koulutusajalta säännöllisen työajan osalta ja siltä ajalta, jolta työnantaja maksaa sairausajan palkkaa tai työehtosopimuksen mukaisesti sairausajan palkkaa lapsen sairauden vuoksi sekä siltä säännöllisen työajan osalta, joka luottamusmieheltä tai työsuojeluvaltuutetulta kuluu heidän toimissaan työnantajan kanssa sovituissa tehtävissä.

Työajantasaamiskorvaus on erillinen lisä

Lisällä korvataan työehtosopimuksen ja työaikalain viikkotyöajan (40 tuntia) erotus. Lisä maksetaan heti työsuhteen alkaessa sen työtuntijärjestelmän mukaan mitä tehdään. Työnantajan pitää pystyä osoittamaan, mikä osa työntekijän palkassa on työajantasaamislisää ja mikä muuta palkkaa.

Lisä ja keskituntiansio

Työehtosopimuksen mukaan työajantasaamislisää ei oteta huomioon laskettaessa vuosineljänneksen keskituntiansiota, mutta loma-ajan palkan laskentaperusteena olevaan loma-keskituntiansioon se lasketaan mukaan.

Työajantasaamislisän maksuajankohdasta työehtosopimuksessa on sovittu, että ansaitut lisät maksetaan palkanmaksukausittain, ellei paikallisesti ole muuta sovittu. Ansaittu lisä erääntyy maksettavaksi sen ajanjakson päättyessä, jolloin tasaamisvapaat olisi viimeistään annettava tai jos työsuhde päättyy, työsuhteen päättyessä.

Milloin pekkaspäivät pidetään

Työehtosopimuksen mukaan: *Ellei työpaikalla toisin sovita, toteutetaan työajan tasaaminen pitämällä vapaata työnantajan osoituksen mukaan vähintään työvuoro kerrallaan. Ellei työtuntijärjestelmää ole etukäteen vahvistettu, vapaan antamisen ajankohta ilmoitetaan viimeistään viikkoa ennen, ellei paikallisesti ennen vapaan pitämistä muuta sovita.*

Työpaikoilla olisi hyvä pyrkiä siihen, että vuoden alussa katsotaan ns. kiinteät pekkaspäivät, joita voivat olla esim. helatorstaiviikon perjantai ja yleensä muutkin arkipyhien vuoksi irralleen jäävät yksittäiset työpäivät. Työnantaja on velvollinen huolehtimaan työajantasaamispäivien antamisesta ja maksamisesta.

Työehtosopimuksen 19.2 luku: *Työpaikalla voidaan sopia pekkaspäivien pito- ja maksamisajankohta sekä siitä, pidetäänkö päivät työpäivää lyhentämällä.*

Pekaspäivät ja sairastuminen

Työehtosopimuksen mukaan työnantaja maksaa työntekijälle sairausajan palkkaa työtuntijärjestelmän mukaisilta työpäiviltä.

Mikäli työpäivä on sovittu pekkaspäiväksi, se ei ole työtuntijärjestelmän mukainen työpäivä. Jos työntekijä sairastuu ja on ennalta sovittuna pekkaspäivänä sairas, hänelle maksetaan tältä päivältä työajantasaamislisä, mutta ei makseta sairausajan palkkaa.

Edellä oleva koskee tapauksia, joissa on ensin sovittu tai määrätty pekkaspäivä ja työntekijä sairastuu vasta tämän jälkeen.

Työnantaja ei voi määrätä yksittäiselle työntekijälle sairauspäivää pekkaspäiväksi. Jos on kyse koko tehtaan tai osaston ennalta määrätystä pekkaspäivästä, yksittäisen työntekijän sairaus ei siirrä hänen pekkaspäiväänsä myöhemmäksi.

Pekkaspäivät ja osa-aikatyö

Työajantasaamislisän edellytyksenä on että, täysiaikaisena työskennellyt työntekijä sopii siirtymisestä osa-aikatyöhön. Siten esimerkiksi yrityksen uusille osa-aikatyöhön palkatuille työntekijöille kyseistä korvausta ei makseta.

Edellä mainitun perusteella osa-aikainen työntekijä ei saa erillistä tasaamisvapaata, mutta on oikeutettu työajan tasaamislisään työskentelemiltään säännöllisen työajan tunneilta ja tasaamislisän prosentti määräytyy tehtävän työtuntijärjestelmän mukaan.

Pekkaspäivät ja lomautus

Ennen lomautuksen alkua käytetään ensisijaisesti työajantasaamisvapaat ja vasta sen jälkeen lomautetaan.

Työehtosopimuksessa ei ole määritelty työajantasaamisvapaiden kertymäperiaatetta, joten vuorolomautuksen aikana ei suositella pidettäväksi pekkauspäiviä. Työajantasaamisvapaita voidaan kuitenkin antaa tehdyn työajan suhteessa vuorolomautuksen aikana tai lomautuksien loputtua, suhteuttaen vapaiden määrä tehtyihin säännöllisiin viikkotyöaikoihin.

Vuorolomautustilanteissa työntekijän palkka- ja muut ehdot määräytyvät tehdyn työajan suhteessa samalla tavoin kuin osa-aikatyöntekijän. Vuorolomautuksen aikana työntekijälle maksetaan jokaiselta työskentelemältään säännöllisen työajan tunnilta työehtosopimuksen mukainen työajan tasaamislisä.

Miten pitämättömät pekkauspäivät korvataan

Työehtosopimuksen 20.4 luku määrää seuraavaa: *Täysiaikaisella työntekijällä työ, joka ylittää työajan tasaamisen vuoksi työtuntijärjestelmässä asianomaisen*

a) *työvuorokauden alle 8 tunniksi vahvistetun vuorokautisen työtuntimäärän, korvataan siten kuin vuorokautisesta ylityöstä on sovittu.*

b) *työviikon alle 40 tunniksi vahvistetun viikoittaisen työtuntimäärän, korvataan siten kuin viikoittaisesta ylityöstä on sovittu.*

Jos työsuhde on alkanut vuoden alusta työtuntijärjestelmän mukaisesti, pekkauspäiviä kertyy kalenterivuodessa yhteensä 100 tuntia eli 12,5 päivää vuodessa.

Jos kaikki korvataan ylityönä (yhtään pekkauspäivää ei ole annettu), neljä tuntia korvataan vuorokautisena ja loput 96 tuntia viikoittaisena ylityönä.

Työehtosopimuksen 20.2 luvun mukaan *viikoittaisesta ylityöstä maksetaan työpalkan lisäksi ylityölisä, jonka suuruus kahdeksalta ensimmäiseltä tunnilta on 50 % ja seuraavilta tunneilta 100 % keskituntiansiosta.*

Jos vuonna 2016 kaikki 100 tuntia on pitämättä ja ne korvataan ylityönä, laskelma on seuraava. Viikoittaisen ylityön laskeminen aloitetaan vuoden viimeisestä päivästä taaksepäin seuraavasti:

viikko nro	50 %	100 %
52	8	24
51	8	32
50	10	18
yhteensä	26	74

Esimerkki: Tuntipalkkainen päivä- ja kaksivuorotyöntekijä on jo saanut työskennellessään pitämättömillä pekkaspäivillä peruspalkan, joten korvattavaksi tulevat korotusosat seuraavasti: 50 prosentin tunteja 26 ja 100 prosentin tunteja 74.

Jos pekkaspäiviä on pitämättä vuoden päättyessä, ne on korvattava edellä esitetyn mukaisesti, ellei ole sovittu niiden siirtämisestä pidettäväksi vuoden 2017 loppuun mennessä.

Jos pekkaspäiviä on pitämättä vähemmän kuin 100 tuntia, laskelma tehdään pitämättömien tuntien mukaan vuoden lopusta laskien. Tämän lisäksi on tietenkin maksettava varsinainen työajantasaamiskorvaus, ellei sitä ole maksettu.

Pitämättömien pekkaspäivien maksaminen ylityönä edellyttää, että työntekijä on ollut työssä koko kalenterivuoden. Jos työsuhde on alkanut tai päättynyt kesken kalenterivuoden, ylityönä laskeminen ei tule kysymykseen.

Pekaspäivät ja kuukausipalkka

Työehtosopimuksen 19.3 luku määrää kuukausipalkkaisten osalta seuraavaa:

Kuukausipalkkaisten työntekijäin osalta työajan tasaaminen toteutetaan kuukausipalkkaa alentamalla.

Päivä- ja kaksivuorotyön kuukausipalkkaiselle ei makseta erillistä työajantasaamislisää, vaan hänellä on oikeus pitää 12,5 päivää vapaata kalenterivuodessa palkkaa alentamalla.

Jos kuukausipalkkaiselle ei ole annettu pekkaspäiviä, hänellä on saamatta ylityön korotusosien lisäksi kyseisiltä tunneilta myös peruspalkka, joka pitää nyt laskea mukaan.

Jos esimerkiksi kaikki 100 tuntia on antamatta, ylityön korotusosien laskenta tehdään kuten tuntipalkkaisella. Tämän lisäksi maksetaan kaikilta pitämättömiltä pekkastunneilta myös peruspalkka. Tämä edellyttää työskentelyä koko kalenterivuoden.